

DRØMMEHELG: STRÅLENDE SOL,
NYDELIG FØRE OG LANGE BILKØER

Sander H. Strømholdt (8) kosta seg på Giljastolen.

! SIDE 10, 12 OG 16

Stavanger Aftenblad

MANDAG 22. JANUAR 2018 Uke 04 · 126. årgang ·

Leesalg 35,-

👑 125 år

Hyttestridd om avløpsvannet

SANDNES: Alle hytter med innlagt vann må rense utslippet. Det vil koste Frederik Hansen i Stølsvik og andre hytteeiere opptil 200.000 kroner.

! SIDE 6, 7 OG 8

Frederik Hansen vil lage sin egen renseløsning for vannet han slipper ut, men Sandnes kommune sier nei.

Hytteeeier Hansen vil ikke sende kloakken ut i badebukta, men det vil kommunen

SANDNES: Kommunen krever at alle hytter med innlagt vann, renses utslippet. Det vil koste hytteeierne opptil 200.000 kroner.

Julie Teresa Olsen

journalist
julie.teresa.olsen@sternbladet.no

Camilla Bjerheim

journalist
camilla.bjerheim@sternbladet.no

Jon Ingermundsen

fotoграф
jon.ingermundsen@sternbladet.no

– Og kommunens løsning vil forurense ferieparadiset vårt, sier hytteeier Frederik Hansen.

Frederik Hansen krytter på seg gamasjene på parkeringsplassen i Lauvåsvågen, noen kilometer fra Honsåsåkk. Det går år mellom hver gang han vandrer til sommerhytta i Stølsvik i sna. Langs smale skogstier, over ei brø og opp ei kneik går ferdien. Etter 20 minutters vandring i Guds frie natur, åpenbarer det seg ei økerul hytte fra 1936.

– Her trives vi godt. Og vi vil helst beholde ting som de er.

Hansen vrir om låsen i døra. Nostaljeri tar inn os med åpne armer. Kjøkkenet har sin originale blåfarge fra 1936. Det eldgamle spisebordet vet mer enn de fleste.

Hansen har selv sørget for innlagt vann, men har ikke installert vaskemaskin eller oppvaskemaskin på hytta.

– Vi slipper ut minimalt med vann. Det lille vi slipper ut renner ut i plassen.

Stor hyttekommune

Kommunen vil innledertid ikke si seg til ro med at hytteeiere tømmer utslagsvannet i plassen.

Sandnes er Rogalands største hyttekommune med om lag 2380 registrerte fritidsboliger. Først i 2007 ble det lovlig å legge inn vann på hyttene, og kommunen antar at om lag 85 prosent nå har vann.

Det jobbes for tiden med en strategi for avløp (se egen sak). Hensikten er at de som har lagt inn vann på hytta, også må sørge for at utslippet renses. Hytteeiere kan selvsagt beholde snurredassen, eller sitt elektriske toalett, selv om de med avløp har mulighet for å ha vannklosett.

Løsningen for Stølsvik,

sammen med Lauvåsvågen og Kubåsen/Rosenvik, er at kommunen bygger en slamavskiller i Lauvåsvågen, som hver enkelt hytte kobler seg på. Hytteeierne må selv finansiere tilkobling – altså rør fra hytteveggen til slamavskilleren.

Etter rensing, føres utslippet i sjøen, minst 200 meter fra kanten på minst 20 meters dyp.

I mange andre felt får hytteeiere anledning til å koble seg på det offentlige avløpet som går til sentralrenseanlegget i Mekjarvik.

Vil ha privat løsning

Frederik Hansen representerer 22 hytteeiere i Stølsvik som reagerer på at kommunen krever felles avløp og renseløsning. Han og hyttenaboene vil ha egne, private renselanlegg – altså ta hånd om sitt eget utslipp.

– Kommunens løsning med

slamavskiller fører til mer forurensning. Undersøkelser viser at kun 1/3 blir renses før utslippet havner i fjorden. Vi kunne vurdert å koble oss på dersom vi viste at kloakken ble ledet til Mekjarvik slik den gjør de fleste andre steder. Men ikke når den skal rett i fjorden, sier Hansen.

– Jeg kommer til å tenke meg om før jeg bader og fisker i Lauvåsvågen.

Motstanden mot å koble seg til en slamavskiller handler også om prisen, som kan komme på flere hundretusen kroner.

– Og det er ufordreende å legge rørene i naturen. De kan ikke graves ned. Jeg kan gjerne renses vannet, men jeg vil ha min egen løsning på min egen tomt. Dette vil også bli billigere for kommunen, sier Hansen.

Han viser vei videre til det som er del av stridens kjeme. Et

Frederik Hansen ser ikke behov for å installere vannklosett i hytta si fra 1936.

40 meter fra hytta ligger den gamle stovoven. En koselig liten bu med dobbelt de-sete, dekunst på veggene og nok av lesestoff. Her er det fortsatt noen av hyttegjestene som finner roen.

Hyttekommunen Sandnes har 2380 fritidsboliger. Kommunen anslår at om lag 85 prosent av hyttene har innlagt vann.

Cinderella-toalett som selv sørger for å kvitte seg med det Hansen og familien leverer.

– Jeg stikker bare inn kontakten. Toalettet brenner opp det som havner oppi. Jeg tømmer en liten boks med aske en gang i året. Enklere, billigere og mer miljøvennlig kan det ikke gjøres, forklarer Hansen, som ikke ser behov for vannklosett på hytta.

To leirer

Men mange hytteeiere tenker annerledes. De vil gjerne ha vannklosett og er derfor positive til felles avløp.

– Det er nok to leirer her. Dem som er opptatt av miljøet og som argumenterer for at det er mer miljøvennlig å ordne opp selv, og så har du dem som ikke bryr seg like mye og som vil ha inn vannklosett, vaskemaskin og oppvaskemaskin, sier Hansen.

I nabobukta, Lauvsvågen, er de fleste hyttene nyere og større. Her er ikke motstanden like stor.

Neste generasjon

Tove Marie Sandvik sitter i prosjektgruppa som planlegger vann- og avløp for om lag 20 hytter i Lauvsvågen.

– For vår del handler det om at vi både bygger for at vi selv skal få mer komfort og bruke hytten mer, men også for neste generasjon, som vil stille andre krav til sanitæranlegg enn oss.

Hun er imidlertid klar over noen er imot løsningen med å legge rør fra hyttene til en slamavskiller.

– Ikke all bruker hyttene like mye, og for noen blir kostnaden høy, sier hun. Sandvik mener den planlagte løsningen i sum vil forurense mindre enn det som er tilfelle i dag og at en med

dette får ryddet opp i avløpsforholdene i hyttefeltet.

Det er kommunen som finansierer slamavskilleren, mens den enkelte hytteeier må betale for tilkoblingen. I prosjektgruppa har de kalkulert prisen til i størrelsesorden 170 – 200.000 kroner per hytte.

Ifølge Frederik Hansen i Stalsvik kan prisen bli høyere i mer grøntrekket strøk.

I nabovika, Rosenvik, er det enighet om å koble seg på slamavskilleren til kommunen.

– Vi lever i 2018. Det er på tide med moderne toalett og innlagt vann. Her har vi vært klar til å koble oss på i over fem år, men nå venter vi på kommunen, sier Pål Lillebe, som har fått hovedansvaret for arbeidet i Rosenvik hyttefeltet.

– Innlagt vann på hytta er helt frivillig

SANDNES: Mange hytter har innlagt vann uten at utslippet renses. Nå forventer kommunen at hytteeierne rydder opp. – Synes hytteeierne det er for dyrt, står de fritt til å koble fra vannet, sier Kjersti Ohr i Sandnes kommune.

Først i 2007 ble det lovgitt med innlagt vann i hytter i Sandnes. I dag antas det at om lag 85 prosent av hyttene har innlagt vann.

– Men innlagt vann forutsetter lovlig utslipp. Vi vet at mange ikke rens utslippet sitt, sier Kjersti Ohr, virksomhetsleder i Sandnes kommune.

Utslipp fra hyttene er i hovedsak såpevann og det som ellers går i skålen, ettersom de fleste hyttene antas å ha lukkede toalettssystemer, som snurreddase eller elektrisk toalett.

Godkjent og vanlig

Nå skal det imidlertid ryddes opp. Løsningen som er valgt for de om lag 60 hytte i Lauvsvågen, Kåhåsen/Rosenvik og Stalsvik, er en slamavskiller i Lauvsvågen. Hyttene kan koble seg på denne, og utslippene vil etter rensing ledes ut i fjorden. Kommunen betaler for slamavskilleren, mens hytteeierne må betale for tilkoblingen.

Hytter som lar være å koble seg på det planlagte avløps-systemet, kan vente seg tilsyn av kommunen i framtiden.

Frederik Hansen representerte 22 hytteeiere i området Stalsvik som er lite begejstret for løsningen med slamavskiller (se egen sak). Hytteeierne mener utslippene vil forurense badebukta i Risikafjorden, ettersom slamavskilleren har en rensfaktor på en tredjedel, noe også Ohr bekrefter.

– Slamavskiller med utslipp til sjø er en vanlig og godkjent rensemetode, og vi forholder oss til de statlige retningslinjene. Metoden er brukt blant annet i Ryfylke.

Hytteeierne i Stalsvik mener løsningen tillegg til å forurense, også blir kostbar. De ønsker å etablere hver sitt private rensesanlegg for gråvann, og beholde lukket toalettssystem.

Kommunen på sin side, understreker at i tettbygde hytteområder er felles renselanlegg løsningen, og videre at det kan er de som har innlagt vann som må koble seg på avløp.

Mange vil ordne opp

Sandnes kommune overtok for noen år siden som forureningsmyndighet. Kommunen har utarbeidet en strategi for å oppfylle nasjonale retningslinjer for avløp fra hytte.

– Men hytteeiere kommer om i forkjøp og har fra flere felt tatt initiativ til å bygge felles renselanlegg, sier Ohr, som opplever at det er et mindretall som er motstandere av den valgte løsningen med slamavskiller i Lauvsvågen, som også gir hyttene mulighet til vannklosett.

Hun legger til at kommunen har samme forvaltningspraksis som staten hadde tidligere, noe som betyr at hyttefeltene Lauvsvågen, Kåhåsen/Rosenvik og Stalsvik regnes som tettbygde og dermed må ses på under ett, noe som er et viktig prinsipp i forureningsloven.

– Tillegg foreligger det krav til avstand på 100 meter mellom vannkilde og utslipp. De fleste hyttene ligger for tett til at private renselanlegg kan tillates, sier Ohr, og legger til at private anlegg slett ikke er gratis for kommunen.

– Det er nesten 2500 hytter i Sandnes. Kommunen skal føre kontroll også med private renselanlegg, dokumentasjon skal sendes og tillatelse skal gis. Private anlegg krever også tømning.

Kan bli dyrt

Avslutningsvis sier Ohr at kommunen, i henhold til plan- og bygningsloven, skal ta hensyn til uforholdsmessig høye kostnader.

– Kostnaden skal ikke være vesentlig høyere enn det som er vanlig for anlegg i et slikt område. Vi har ikke sagt et beløp, sier Ohr.

Hytteeierløsningen har imidlertid gått innspill om at uforholdsmessig høy kostnad bør være i området 250 000 kroner.

Aftenbladet har vært i kontakt med flere hyttekommuner i Ryfylke som bekrefter at slamavskiller er en ny brukte løsning. Også her forvinner avløpet ut i sjøen.

«Slamavskiller med utslipp til sjø er en vanlig og godkjent rensemetode, og vi forholder oss til de statlige retningslinjene.»

Kjersti Ohr, virksomhetsleder i Sandnes kommune

Snart kan hyttene på Usken få kommunalt vann og avløp. Tilkoblingen vil koste dyrt, og mange hyttefolk ønsker å forsette som i dag, med egen brønn. JON INGENHØSEN

Slik gjøres det i andre hyttefelt

SANDNES: Mens kloakk fra hyttefolk i Stølsvik og Lauvåsvågen sendes ut i Riskafjorden, går utslippet fra mange andre hytter til sentralreanselegget i Mekjarvik.

Camilla Bjørheim
camilla.bjorheim@stovnet.no

Julie Teresa Olsen
julie.teresa.olsen@stovnet.no

Eittersom anslagsvis 85 prosent av hyttene i Sandnes har innlagt vann, er det mange hytteeiere som nå jobber med løsninger for å koble seg på avløp.

For enkelte hyttefelt bygger kommunen lokale slammvaskere, som i Lauvåsvågen.

I andre områder får hytteeiere mulighet til å koble seg på både kommunalt vann og avløp. Dermed går avløpet til sentralreanselegget i Mekjarvik.

Kommunen har i flere år jobbet med prosjektet «Vann til Høle», som innebærer ny vann-

ledning fra Hetland til lms - og dermed også mulighet til kommunalt vann og avløp for hytter langs Bersagelveien.

Slik gjør de det:

• **Usken og Uskokalven:** Sandnes kommune har satt av 5,5 millioner kroner i budsjettet til en VA-ledning under Riskafjorden slik at hytteeiere kan koble seg på offentlig vann og av-

løp. Kostnaden for tilkopling er stipulert til 370.000 kroner dersom 100 hytteeiere er med. Usken vann og avløp SA, som driver fram utbyggingen, oppfordrer hytteeiere til å koble seg på.

Mange hytteeiere ser imidlertid ikke behov for vannklosett og vil heller beholde biologisk soalett og mulighet for å rense gråvannet selv.

– Vi ønsker ikke enkeltutslipp, hytteområdene må ha en samlet plan for avløp, sier Monica Nedrebo Nesse i Sandnes kommune.

• Brevvik:

Halvor Seyffarth Karlsen i østre del av Brevvik leder vann- og avløpslaget i området. 18 av 22 hytter her ønsker å koble seg på slammvaskereren som kommunen har bygget i Brevvik. Hyttene kan også koble seg på kommunalt vann.

Vann- og avløpslaget har kalkulert med at kostnaden per hytte kommer på om lag 250.000 kroner.

– Med dette får vi ordentlige, sanitære forhold på hytta, og kan eksempelvis ha oppvaskmaskiner, sier Karlsen.

Også i sørlige del av Brevvik har hyttene tilbud om å koble seg på offentlig vann og avløp.

– I områdene mellom Eltervåg og Brevvik kan hyttene koble seg til kommunalt nett. Avløpet går til sentralreanselegget i Mekjarvik, sier Monica Nedrebo Nesse i Sandnes kommune.

• Bersagel:

Hyttene kan koble seg på kommunalt vann og avløp.

– Kommunen har sagt klart fra at de som vil ha innlagt vann må koble seg til avløpet. Jeg opplever at de fleste er positive og innser at innlagt vann er en fordel, men klart det er en kostnad på gjerne 200.000 kroner og mer, sier Endre Lima Løvås i Bersagel vel.

• Loddervik:

De fleste hyttene har fått mulighet til å koble seg på kommunalt vann og avløp. De må imidlertid organisere seg gruppevis og etablere stikkledninger fram til det offentlige nettet. Investeringene per hytte i størrelsesorden 100.000–150.000 kroner.

• Vier og Naustervik:

Også her er løsningen en slammvasker, som bygges av kommunen, og dermed også utslipp til fjorden. Det er opprettet arbeidsgruppe blant hyttefolk, som jobber med tilkobling til slammvaskereren. Det er ulik interesse blant hyttefolk.

Kommunen har foreløpig ikke sendt ut pålegg om at hytter med innlagt vann må koble seg på offentlig avløp i områder der dette er mulig, men har informert om at slik pålegg kan komme.

Hytter med innlagt vann, må rense avløpet. I Sandnes forbereder mange hytteeiere seg på å koble seg til et avløp. Men noen strikter imot. KRISTIAN JACOBSEN

Frederik Hansen i Stølsvik ønsker privat renseløsning på hytta, men får nei av kommunen. Politikerne gir heller ingen løfter over bordet.

✉ JON INGEMUNDSEN

Sandnesordføreren: - 300.000 kroner for avløp er for dyrt

SANDNES: Ordfører Stanley Wirak mener hytteeiere må kunne lage private vann- og avløpsløsninger dersom det koster opp mot 300.000 kroner å koble seg på et fellesanlegg.

Camilla Bjerheim
camilla.bjerheim@stavelaget.no

Julie Turesa Olsen
jules.olesen@stavelaget.no

Hvordan hytteavløpet skal håndteres i framtiden blir trolig et hardt nøtt for sandnespolitikere denne våren.

Det antas at omlag 85 prosent av kommunens hytter har innlagt vann, samtidig er det åpenbart at mange ikke har godkjent avløp. Nå oppfordres hyttefolk til å gå sammen i vann- og avløpslag og spleise på rør og tilkobling.

Utfordringen er at noen heller vil ha privat rensesystemer uten for hyttedøra, blant annet fordi kostnadene med vann- og avløp

blir høy, og i noen tilfeller kan komme til å overstige 300.000 kroner.

Åpner for individuelle løsninger
Ordfører Stanley Wirak forstår godt at hytteeiere synes 300.000 kroner er mye.

- Vi har bedt administrasjonen se på muligheten for individuelle løsninger for hytter som ligger avsides. Koster det opp mot 300.000 kroner å koble seg på et fellesanlegg, bør det være mulig med individuelle løsninger, sier Wirak.

Han understreker samtidig at det ikke har vært diskutert hva som bør være den eventuelle maksgrense for å koble seg på fellesanlegg.

- Men målet må likevel være å finne fellesløsninger som gir den beste og billigste løsningen for den enkelte hytteeier. Vi må også huske at de aller fleste hytteeiere ønsker en kommunal løsning, understreker ordføreren.

Utslippplan havne hos naboen
Avløpsstrategien for grusgrøntet strøk kommer til politisk behandling denne våren. Admi-

nistrasjonen har gjort det klart at hyttefeltene i kommunen regnes som tettbygd, noe som betyr felles avløpsystemer - ikke private renselanlegg utenfor hyttedøra.

Mangste Malmén, Frp, er leder i teknisk utvalg som får avløpsstrategien på bordet i slutten av februar. Også han er tydelig på at hytter i tette områder ikke kan ha private renselanlegg - slik hytteeier i Stølsvik Frederik Hansen, ønsker seg.

- Utslipp kan lett havne i naboenes drikkevann, da har vi det gjeldende, sier Malmén.

Frivillig å koble seg på

- Hvor mye er det rimelig å forlange at hytteeierne betale for å koble seg til et avløp?

- De som ikke ønsker å koble seg på avløp, står fritt til å koble fra vannet de mest sannsynlig har lagt inn i hytta uten lov. Samtidig mener leg amertegrensene går på rundt 300.000-400.000 kroner.

- Kan kommunen dekke det overstående?

- Nei, vi pålegger jo ingen å ta denne kostnaden, sier Malmén,

og legger til at det i få tilfeller kan være regningsvarende med private renselanlegg.

Martin S. Håland, Sp, er på samme linje.

- Men hovedregelen er at har du innlagt vann, må du koble deg til en felles avløpsløsning, sier Håland.

Ingen av dem ser grunn til å bekymre seg for utslippet fra slammvaskereren som planlegges i Lauvsløvigen.

Magne T. Frøyland, H, synen

ikke kommunen har gjort nok for å undersøke interessen for felles vann og avløp.

- Gjør vi en investering, skulle vi visst hvor mange som vil ta dette i bruk, sier Frøyland.

- Vår oppgave må være å motivere slik at vi får ned prisen maksimalt. Jo flere hytter, jo billigere blir dette. Blir prisen urimelig høy, må vi se på om kommunen eventuelt må subsidiere dette, sier Frøyland.

Pål Morten Borgli leder Hytteforum i Sandnes, Mangor Malmén leder teknisk utvalg. Begge fra Frp.

✉ PÅ CHRISTENSEN

Frederik Hansen mener kommunens løsning med slamavskiller er lite miljøvennlig og vil derfor rense utslippet sitt selv.
 JON INGE FURUSETH

Hytteeiere fikk ikke viljen sin

SANDNES: Slamavskiller i Lauvåsvågen og nye retningslinjer for vann og avløp i hyttefelt ble banket gjennom uten noen form for politisk debatt. Hytteeiere fortviler.

Julie Tarema Olsen
julie.tarema.olsen@stavisatidnet.no

Aftenbladet har skrevet flere saker om Sandnes kommune som krever at alle hytteeiere med innlagt vann nå kobler seg på en felles avløp.

Løsningen for hyttefeltene Stalsvik, sammen med Lauvåsvågen og Kubåsen/Rosenvik, er at kommunen bygger en slamavskiller i Lauvåsvågen, som hver enkel hytte kobler seg på. Hyttebeboerne må selv betale kostnaden for tilkobling. Noe som kan koste godt over 200.000 kroner for enkelte hytteeiere.

Mange hytteeiere ønsker ikke

denne løsningen. De vil heller rense utslippet på sin private tomt ved hjelp av gravannrensning, samtidig som de beholder snurreddassen. De mener slamavskiller er både kostbart og lite miljøvennlig. Undersøkelser viser at 1/3 blir renset før utslippet havner i Risikafjorden.

Onsdag skulle utvalg for tekniske saker diskutere slamavskiller i Lauvåsvågen og reviderte retningslinjer for vann og avløp i hyttefelt. Sju spente hytteeiere satt på tilberedningsbenken.

Kam én tok ordet

– Det er mange hytter som har denne utfordringen. Denne typen utslipp hadde vi før i Risikafjorden, men det ble avsluttet. Det er ikke greit at en slamavskiller med så begrenset effekt skal gå i sjøen. Dette er et lite område av Risika, men om du tar med andre områder som tenker det samme, er dette i hvert fall ikke greit, sa Magne T. Frøyland (H).

Han var den eneste politikeren som tok ordet i saken. Og den eneste som stemte imot forslaget

om å bruke 2,4 millioner kroner på å bygge en slamavskiller i Lauvåsvågen.

Utvalget gikk videre til saken om reviderte retningslinjer for vann og avløp i hyttefelt, som sier at alle hytter med innlagt vann må koble seg på en felles avløpsløsning.

Ja om oppklaring

Også denne saken ble banket raskt igjennom uten noen form for debatt, bortsett fra at Magne T. Frøyland ba om en oppklaring.

– Finnes det i det hele tatt alternative løsninger til slamavskiller dersom du ønsker innlagt vann i hytta?

– Områder som er definert som tettbygde må koble seg på offentlig anlegg eller ha slamavskiller, om de skal ha innlagt vann, svarte Kjersti Ohr, vikar-somhetsleder i Sandnes kommune.

– Men mer grigrendte strøk kan ha privat løsning? spurte han videre.

– Ja, men det må søkes om og det gjelder ikke området rundt

Lauvåsvågen, understreket Ohr.

De fleste områder med hytter i Sandnes blir regnet som tettbygde i avløpssammenheng, også områdene på Stalsvik, Rosenvik og Lauvåsvågen.

– Denne slamavskilleren kan bli en midlertidig løsning. Det kan komme kommunalt vann og avløp til Lauvåsvågen også. Det vi vedtar i dag, er egentlig bare grunnlaget for å få det enda mer presist, sa Terje Lunder (Ap).

– Hvor ble det av debatten?

Like etter saken var hanket igjennom, samlet frustrerte hyttebeboer seg på garagen.

– Du mister jo litt troen på demokratiet når disse sakene kan gå igjennom uten noen form for debatt, sier Frederik Hansen og rister oppgitt på hodet.

Aftenbladet har tidligere skrevet om hytteeier Hansen som representerer 22 hytteeiere i området Stalsvik der alle harsagt at de ønsker privat løsning.

– Kommunen har valgt den

klart dårligste løsningen med tanke på miljøet og det er tross alt det viktigste, sier Jørund Stendahl, som også har hytte i Stalsvik.

– Hva om ingen vil koble seg på denne slamavskilleren og heller godtar at de bare har vannuttak på utsiden. Jeg tror mange vil velge denne løsningen, sier Hansen, som ikke selv har bestemt seg for hva han kommer til å gjøre.

– Dette var tafatte greier. Vi er jo vant til at det er debatt i slike saker. Det overrasker meg at en sak som har vært så pass mye fremme i media ikke fører med seg debatt, sier en hytteeier i Lauvåsvågen.

– Dette blir bare helt feil sett ut fra et miljøperspektiv. Og det er det som er det viktigste i denne saken, sier Jostein Førland, som har hytte på Usken.

Saken om reviderte retningslinjer for vann og avløp i hyttefelt skal opp til endelig behandling i bystyret 12. mars.